

מוסרי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

• ישיבת פוניבז' •

פרשת ויצא תשפ"ד

• כס"ד •

כח יעקב לעמוד בנסיגות בית לבן

משהו, וכך ההמשך של יצחק ימשיך בבירור דוקא אצל עשיו, שכן לא ייתכן שיעקב ימשיך את יצחק בצל לבן ותחתיו, ולכך כשעשיו שמע שיעקב הלך ללבן כבר לא היה אכפת לו, והסתפק בזה במקום הריגתו, מפני שהיה בטוח שלבן כבר ידאג שלא יצא ממנו כלום, לא יהיה לו שום רכוש, הוא לא יתן לו כלום, ולא יהיה בעלים על עצמו. לעשיר יש אפשרויות לעשות הכל, ואילו עני תלוי תמיד בדעת אחרים, וכמו שסומא חשוב כמת, אמנם הוא חי, אבל אין לו עיניים, הוא לא יכול להתנהל לבד, ולכן הוא כמת. למת אין כוחות משל עצמו, וכאדם שרח"ל נהיה 'צמח', הנשמה עובדת, אבל כיון שהגוף לא עובד אין לו שום 'חיות', אין לו קשר עם העולם. זה המצב גם אצל עני, אין לו שליטה על מה שהוא רוצה לעשות, וחשוב כמת.

כח בית מדרשם של שם ועבר

והנה בדרך הטבע מחשבתם של עשיו ואליפז היתה מוצדקת, שהרי אין סיכוי טבעי לשרוד אצל לבן ולהעמיד את עם ישראל לתפארה, וטעותם היתה שיעקב הלך קודם י"ד שנה לישיבה של שם ועבר, ומשם הוא כבר יצא עם שאיפה רוחנית, שלא משנה כלל מה יהיה מצבו הגשמי, הוא יצליח ויהיה לו סייעתא דשמיא, ולכן לא משנה כלל אם הוא יהיה עני, הוא יכול לחיות בחוסר כל ולהצליח להתמודד עם לבן, מפני שכל כולו דבוק בקב"ה, יש לו שאיפות עצומות, הוא דבוק כולו בקב"ה, ולכן הקב"ה עוזר לו.

וכשיעקב הלך לבית לבן הוא חשב כל הזמן על תפקידו, שהוא בונה בית המקדש, הוא מקים את עם ישראל, את המשך הדורות, ואיתא בבראשית רבה (ס"ח, י) "ויפגע במקום, ביקש לעבור נעשה העולם כולו כמין כותל לפניו", הוא ראה שאין לו לאן להמשיך ללכת, הכל כקיר, חושך, אבל הוא לא מוותר, הוא ממשיך הלאה, וזה עושה הכל.

מי ששואף באמת מקבל כוחות עצומים

וכיון שהיה ליעקב שאיפה גדולה, הקב"ה התגלה אליו בחלום, ומברך אותו בכל הברכות, ואומר לו שהוא יקים את כל עם ישראל, הכל הגיע בזכות השאיפה הגדולה שלו, ואם יש לו שאיפה - זה דוחה כל דבר אחר. כל אחד שואף להיות צדיק, אבל בדרך כלל רוצים בצוותא גם אוכל וכבוד, רוצים עוד דברים, זה לא שאיפה אמיתית שיכולה לשבור קירות, רק מי שיש לו שאיפה אחת ויחידה - בית המקדש, ובית המקדש כולל בתוכו את כל הכוחות שיש בעולם, הרי אם הוא לא היה מתנהג כראוי, כבר לא היה יכול לבנות את בית המקדש, שנבנת רק מתוך שלמות וטהרה.

וכשלבן רימה את יעקב אבינו כל הפעמים, יעקב אבינו התנהג כרגיל, צדיק גמור, כאילו שמתעסק פה עכשיו עם צדיק מופלג, לא לקח ממנו פרוטה, גם אם על פי דיני ממונות היה יכול לקחת ממנו את הכסף שגנב לו, אבל הוא כבר לא יכול לבנות כך את המקדש, עכשיו צריך שלמות גמורה בלי סוף, וזה מה שיעקב אבינו חי כל הזמן, אני בונה את בית המקדש, ואז מתבטלים כל הרצונות, וכך הוא באמת הצליח, כשיש את השאיפה הזו הקב"ה עוזר הלאה.

והמלאך נגלה ליעקב בחלום (שם ל"א, י"ב) "ויהי בעת יחם הצאן ואשא עיני וארא בחלום וגו'. ויאמר אלי מלאך האלוקים בחלום יעקב ואמר הנני. ויאמר שא נא עיניך וראה כל העתדים העלים על הצאן עקדים נקדים וברדים וגו'", היה לו ביטחון כל כך גדול שהיה מגיע לו לראות בחלום איך שהקב"ה עוזר לו, הקב"ה נותן למי ששואף באמת את הכלים והכוחות להתמודד.

"ויחשוב כאילו עומד בבית המקדש"

היום אין לנו בית המקדש, אבל אנחנו מכוונים ומתפללים על זה, ונפסק בשו"ע (או"ח צ"ה, ב) "צריך שיכוף ראשו מעט שיהיו עיניו

לשמר את השאיפות של יום הכיפורים

לפני כמה חודשים עמדנו ביום הכיפורים, כולנו זוכרים את השאיפות, הבקשות, הכל מתרכז ליום כיפור, חיים את זה, זוכרים את זה, ומלבד עצם העניין של הקבלה, העיקר הוא השאיפה, אם יש שאיפה יש סיכוי להגיע למשהו, ובלי שאיפה אין סיכוי לכלום, כשיש שאיפה החיים שונים לגמרי.

בית המקדש נבנה עם שאיפות, כתוב בפרשה שיעקב אבינו הלך לחרן, ובגמרא (סנהדרין צא): "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה וכתוב ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש כי מטא לחרן אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו בו אבותי ואני לא התפללתי בו, בעי למיהדר כיון דהרהר בדעתיה למיהדר קפצה ליה ארעא מיד ויפגע במקום", מיד שרצה לחזור - קפצה לו הדרך. יעקב התפלל במקום והיה שם גילוי שכינה עצום, ויעקב אמר "אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים" (כ"ח, י"ז), וייחד את האבן שישן עליה למצבה.

האבות בנו את בית המקדש, והיה להם שאיפה עצומה לזה, הקב"ה גילה ליעקב בחלום שזה המקום שיבנה המקדש, והוא ייחד שם את האבן למצבה, וזה היה היסוד - אבן השתיה, לבית המקדש. ואם לא היה לו את השאיפה לכך, לכאורה לא היה זוכה לכך. יתכן שיהיה לאדם הזדמנות רוחנית גדולה, לבנות את בית המקדש, אבל אם אין לו שאיפה, הוא לא יזכה לכך. מי שרוצה לזכות לזה, צריך שישאף וירצה לכך, השאיפה בונה את האדם, מי ששואף הקב"ה נותן לו. לא כל אחד יכול לבנות את העולם ובית המקדש, אבל כל אחד יכול לבנות באמצעות השאיפה את עצמו, מי שחי עם שאיפה יש לו סייעתא דשמיא, הכל אצלו שונה.

"טול מה שבידי והעני חשוב כמת"

עה"פ "וישא את קלו ויברך" (שם כ"ט, י"א) פי' רש"י "שרדף אליפז בן עשו במצות אביו אחריו להורגו והשיגו, ולפי שגדל אליפז בחיקו של יצחק משך ידו, א"ל מה אעשה לציווי של אבא, אמר לו יעקב טול מה שבידי והעני חשוב כמת". עשיו שלח את בנו אליפז, להרוג את יעקב אבינו, ויעקב אמר לאליפז שבמקום שיהרגו יקח לו את כל כספו שעני חשוב כמת. ולכאורה כל המעשה הזה צריך עיון רב, הרי אין חולק שגם העניים חיים, יש להם אריכות ימים כמו כולם, ובמה עני חשוב כמת. ועוד מדוע אליפז התפייס בטענה זו, הרי שום רוצח לא יסכים לקחת את הכסף במקום להרוג, ואמנם מבחינה רוחנית אולי הוא חשוב כמת אבל לגבי עולם המעשה לא נראה שעני חשוב כמת, ועני בדרך כלל אינו רוצה למות.

ה'תוכנית' של אליפז ועשיו למנוע את המשך כלל ישראל מיעקב

ונראה בביאור הדבר הוא כך, בין עשיו ליעקב ניטשה מריבה נצחית מי ייחשב הממשיך את יצחק, על מי העולם יעמוד, ועד שיצחק שלח את יעקב ללבן, עדיין הוא ראה בעשיו ממשיכו, הוא רצה לתת לו את הברכות, והסיבה שעשיו רצה להרוג את יעקב משום שאם יעקב ימות ממילא יחזרו כל הברכות אליו והוא הירש, באותה העת ליעקב עדיין לא היה בנים, והוא יקבל את כל הברכות במקומו.

וכשיעקב אבינו הלך ללבן הוא בעצם הלך לישא אישה ולהקים את עם ישראל, ובאמת כשנתבונן אין כמעט שום אפשרות להקים את עם ישראל אצל לבן שהיה מכשף ורשע וגועה בכל מידה רעה, ועוד הרבה דברים שמובאים בחז"ל, כולם רק לגנאי. ויעקב הלך שם עם כסף וזהב והיה עשיר, והתוכנית המקורית היתה שהוא יגיע לחרן ויבנה לעצמו בית ויחיה לבד עם כל נכדיו, אבל ברגע שאליפז לקח ממנו את כל כספו, הוא חייב לחיות תחת לבן, אין לו אפשרות אחרת, וזה היה הסברא של אליפז, שכך אין שום סיכוי שיצא ממנו

מחליט למה הוא שואף, ועלינו מוטל להיות אמיתיים עם עצמנו ולבחור באמת, אם אתה רוצה באמת ללמוד, צריך לדעת שהרצון ללמוד סותר להרבה דברים אחרים, ואם תרצה באמת את התורה וכל דבר אחר נדחה מפני זה מובטח שתצליח.

השאיפה גורמת לשינוי המעשה הרוחני

אנו עומדים עכשיו בתחילת שבוע, ואם כל אחד יחליט שהוא לומד טוב את הסוגיא בכל כוחו, ומתפלל כראוי, וכל מה שקיבלנו על עצמנו ביום כיפור - לעשות את זה במשך השבוע הקרוב בכל הכוח, וודאי שיהיו לך הזדמנויות לזה, תראה איך שאתה פתאום מצליח, השאיפה גורמת להצלחה, שאם כשהאדם אוכל הוא כבר ישאף לברך כראוי ברכת המזון - בוודאי שהוא יברך בצורה טובה, אבל אם אין שאיפה לזה - הוא כבר יברך לפי מה שמסתדר לו.

זה הסוד, אם לפני שמתחילים כל דבר יודעים מה השאיפה בחיים, הוא כבר עושה חשבון מה באמת כדאי, הרי אם הוא באמת שואף - הכל יהיה בטל אצלו, לא יעניין אותו שום דבר אחר, והוא יעשה חשבון כמה באמת שווה להשקיע את כל כוחו, לא לבזבז זמן, לא לעשות שום דבר אחר שסותר את השאיפה. היום חיים בצורה שכל דבר שסותר את הלימוד מתקבל אצלנו בסבר פנים יפות, מבזבזים את הזמן בלי שום חשבון, יש חתונה - הולכים, למה לא, הולכים כמנהג העולם, עושים דברים שסותרים את השאיפה לרוחניות, ואז נמצאים במקום אחר, הסייעתא דשמיא שונה, הרצון שונה, הכל תלוי באדם "הרחב פיך ואמלאהו ההוא בדברי תורה כתיב" (ברכות נ, כ) כן בונים בית המקדש. (מוצאי שבת ויצא תשפ"ב)

למטה לארץ ויחשוב כאילו עומד בבית המקדש ובלבו יכוין למעלה לשמים", לא שייך להיכנס לקודש הקדשים, אבל על ידי כוונה נכונה ואמיתית בכל שמונה עשרה זה אפשרי, זה ההזדמנות שלנו, הקב"ה מקבל תפילה שעוברת דרך המקדש, והקב"ה מחכה לנו שם. ומי שמתפלל דרך בית המקדש התפילה שלו שונה לגמרי, המחשבות נקיות, ומתפללים בכוונה הראויה. והיצר הרע מפתה אותנו שזה לא באמת דומה לבית המקדש, שהרי אין את בנינה בפועל, ואי אפשר להרגיש את זה, והתורה אומרת לנו שזה כן שייך, אם מכוונים לבית המקדש - הכל שייך. ומי שחושב על זה הוא כבר מכוון טוב, ומתנהג כאילו הוא חי בזמן המקדש, ולא שייך להגיע לשם בלי הכנה רוחנית.

זה מה שהתורה מלמדת אותנו, כל החיים של האדם תלויים בשאיפתו, הנה יעקב הצליח לגדול בבית לבן, ופשיטא שלבן רצה לקחת ממנו את כל רכושו ומשפחתו, הוא היה רמאי גדול, ורימה את יעקב עשרת מונים, אבל זה לא הצליח לו, הוא מרמה אותו פעם אחר פעם, ויעקב מצליח לגדול, וכשיעקב בורח הוא ממשיך לרדוף אחריו, הוא לא מבין כלום, ומאיים על יעקב (שם כ"ט) "יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלוקי אביכם אמר אלי לאמר השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע", הוא לא מבין שאין זה בכוחו.

כח הדמיון לטוב ולמוטב

זהו כוחו של יצר הרע, הדמיונות, לבן רוצה לגנוב, וכל החיים הוא מדמיון איך לגנוב, ואילו יעקב אבינו מדמיון כל היום איך לעבוד את הקב"ה יותר, ואז כל החיים הם גם לפי זה. האדם לא יכול לדעת מה עומד בפניו, אם הוא יצליח או לא, אבל השאיפה כן תלויה בו, הוא

מתוך שיחת רבינו מרן שליט"א לדרכה של הישיבה הק' לציון שמונים שנים להיווסדות הישיבה בארה"ק - מוצאי שבת אור לו' כסלו תשפ"ד

אין ספק שמי שרוצה לדעת את התורה, יש כללים איך עושים זאת, והמציאות היא שיש הידרדרות גדולה באופן כללי בכל הדור, רצים הרבה יותר אחרי הנאות העולם הזה, בלי שום יחס למה שהיה לפני כמה שנים, היצר הרע מפתח את זה לדברים נוספים, כל דבר זוחה תלמוד תורה, המושגים השתנו.

הישיבה הקדושה הוקמה לפני שמונים שנה, וידוע שרבנו מרן הרב זללה"ה אמר שהמשיח יגיע כאן לישיבה וימסור שיעור על ארון הקודש, ואנחנו צריכים לשמור שיהיה לו להיכן להגיע, להחזיר עטרה ליושנה, לדעת מהי הדרך שמחזיקה, הקב"ה אמר ליצחק את הדרך של אברהם, ללמד אותו מה הדרך שמחזיקה, אם אנו רוצים להחזיק את התורה כצורתה, צריך לשמור על הסדרים, שלא יפחתו מד' שעות, שהתפילה תהיה תפילה, והכל יסתובב סביב זה, רק כך זה מחזיק. אבל כיום כל אחד קם מתי שנוח לו, בצהרים ישן כמה שהוא צריך, וממילא ערים הרבה יותר בלילה, הפכו את היום ללילה ואת הלילה ליום, לא לפי הדין ולא לפי המוסר. כל הדברים הללו אלו דברים פשוטים, זה דרך הישיבה, כך הישיבה נראתה, כשהיית בגילכם היכל הישיבה היה מלא בסדר ב' כבר בשלש שעות, ונכון, הלכו לישון בלילה מוקדם, לא היה מי שהולך לישון בשתיים בלילה, בשתיים עשרה בלילה האור היה נכבה בהיכל הישיבה.

נחזיר עטרה ליושנה, מה שאבותינו ורבותינו עשו, את זה נעשה אנחנו, הם הצליחו, וגם אנחנו נוכל להצליח, בלימוד ועמל התורה, ללמוד סדר א' ד' שעות, להגיע בזמן לסדר שני, וסדר שלישי הוא סדר חשוב פחות (בחור"ל, בישיבות המפורסמות, בכלל לא היה ס"ג, היו לומדים ב' סדרים ביום, כל סדר כשש שעות, מעריב היה בתשע בערב, ואחרי זה היו שהלכו לישון והיו שנשארו ללמוד עוד קצת). כל סדר שלא יפחת מד' שעות, ותפילת שחרית לא פחות משעה.

ענין התפילה צריך חיזוק, יש שחושבים שצריך 'להגיד' את התפילה, וכל אחד עושה זאת לפי יכולותיו ולפי הזמן שיש לו להשקיע בזה. אבל האמת היא שהתפילה היא דבר שחי בזכות עצמו, זה הא' ב' של יהודי. אבל לצערנו המצב הוא שהתפילה היא במצב של כמעט התנדבות, מתפללים ברגע האחרון, מדלגים, היחס שלנו לתפילה השתנה לגמרי, זה כבר לא פרצה, זה משהו אחר. וכבר יש מקומות שיש בהם מניין רשמי אחרי זמן תפילה...

גם את ענין המוסר צריך לחזק, אני זוכר שיום אחד הסדר מוסר לא התמלא, ורבנו מרן המשגיח זצוק"ל עלה להגיד שיחה, הוא שאל איפה נמצאים כולם. המשגיח היה מסתובב בתחילת סדר ראשון ושני, ובתחילת סדר מוסר, ועלה לארון קודש ושאל איפה כולם נמצאים. אני זוכר שבתוך דבריו נכנס איזה בחור והוא התפלל עליו, "נו, עכשיו באים?" אנחנו צריכים להחזיר את המצב לקדמותו, להמשיך בדרך הזאת, ובוודאי שעל זה הקב"ה יגיד גם כן כמו שראינו בפרשה "עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרת מצותי חקותי ותורת", ויהיה סייעתא דשמיא הלאה.

דברי חיזוק מרבינו מרן שליט"א לנציגי משפחות החטופים שעלו למעונו לתפילה ולברכה - יום שלישי ט' כסלו תשפ"ד

כל זמן שלא יבוא משיח אנחנו בגלות, בכל יום שני וחמישי אנחנו קוראים בתורה, ואחרי הקריאה מוסיפים תפילה, יהי רצון מלפני אבינו שבשמים לכונן את בית חייו ולהשיב שכנינו, יהי רצון למנוע משחית ומגפה מעלינו, יהי רצון לקיים בנו חכמי ישראל - שיהיה קיום לתורה, יהי רצון שנשמע ונתבשר בשורות טובות, והחמישי אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה וכו' המקום ירחם עליהם ויוצאם מצרה לרווחה ומאפלה לאורה.

התפילה הזו לא באה ביחלל ריק, דורות על גבי דורות, משך מאות בשנים אומרים את זה פעמיים בכל שבוע בקביעות, עד שמשיח לא יבוא יש לנו צרות, צרה, שביה, ים, יבשה, זה חלק מהגלות, תמיד תמיד עם ישראל ידע צער ושביה, עוד לא היה תקופה שעם ישראל חיו בהשקט ובבטח, מאז שנחרב בית המקדש היו פוגרומים, פיגועים, קשיים, שקט אף פעם לא היה, זה לא חדש ליהודים, אנחנו מתפללים על זה כל הזמן שיחזרו כולם בריאים ושלמים.

עכשיו בכל מקום אומרים תהילים, גם כאן בישיבה כמובן שמוסיפים חיזוקים ותפילות נוספות, אנחנו מצפים לגאולה כל יום שיבוא, עד אז אנחנו נרדפים, כל פעם בצורה אחרת, ואנחנו מזכירים בשם ד', מתפללים, ותפקידנו להנחיל את האמונה בעולם ולהעבירה לדורות הבאים, אנחנו מעבירים את האמת, והאמת היא שד' ברא את העולם, והכל בחכמה אלוקית, הכל בא בחשבון - כל צרה וכל סבל הכל נעשה בתכנון אלוקי, אנחנו לא יודעים כל דבר איך ומה, כל צרה כזאת היא עוד צרה בתוך עול הגלות.

איך נושעים מהצרות? הקב"ה עוזר לכל אחד, בהשגחה פרטית מיוחדת, ואנחנו תפקידנו להודות לקב"ה על מה שיש, זה מה שאנחנו עושים, שהקב"ה ישלח ישועה בקרוב לכל הבנים והבנות החטופים בשבי, כולם שישבו לביתם, ונשמע ונתבשר בשורות טובות ישועות ונחמות. ותזכו לראותם בקרוב, ולגדלם לתורה וליראת שמים. החיות טרף שמחזיקים בהם, לא ממש 'מתחשבים' בנו, זה לא בתחום התפקיד שלנו. התפקיד שלנו הוא להתפלל ולהתחזק, שתחזקו אתם בתפילה ובאמונה, וכך תושעו בקרוב.

י"ל ע"י מכון 'צדק התורה'
לתרומות והנצחות:
0747-3464-65
לקבלת הגיליון מידי שבוע באמייל:
mzh0747@gmail.com

נתרם לרפואתו השלמה של
ראש ישיבת בית מתתיהו הגאון הגדול
רבי ברוך בן צביה ויסבקר שליט"א
לרפואה שלמה בתושה"י
וחן קל נכיר לא ימאס תפילת רבים

נתרם ע"י הרב הגאון
רבי ישראל הלוי יונגרייז שליט"א
מרבני הישיבה הק'
לרגל השמחה השוריה במעונו בהולדת בתו שנתח'
יהי שיחו אביה ואמה לגדלה לתורה לחופה ולמעשים טובים

לעילוי נשמת
הרה"ח רבי אשר זעליג ז"ל
בן הר"ר גדליה גרינבוים הי"ד
נלב"נ ע"ה כסלו תשנ"ה
נתרם ע"י נכדו ידידנו העומד לימניו הרה"ג רבי א.ד. שליט"א